

24. *Гайбей А. Рак докорінно змінив їхні життя, втім не зламав //Перший Західний. – 15.09. 2018 – [http://1zahid.com/news/eyes-week/ochi-tyzhden-15-09-2018/].*

Анастасія Шкальова –
студентка напряму «журналістика»
НУ «Львівська політехніка» ІНПП
Науковий керівник:
канд. наук з соц. ком.,
асистент кафедри ЖЗМК
Н.Ф.Семен

ЖУРНАЛІСТСЬКЕ РОЗСЛІДУВАННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ МЕДІАПРОСТОРИ

За останні роки в українському суспільстві зріс запит на вирішення питань: пригнічення корупції, розкриття резонансних злочинів та викриття протиправних дії владною елітою. Жанр журналістського розслідування покликаний задовольняти саме ці запити. На українському телебаченні цей жанр бере свій початок у 2000-х роках. Саме тоді почали виходити «Закрита зона» (перша регулярна програма розслідувань, 2004), «За вікнами» (телеканал СТБ, 2007), «Агенти впливу» (НТН, 2008) – програми, які проводили і висвітлювали резонансі проблеми. Потім кілька каналів випустили ще декілька програм, виокремлювали спеціальну рубрику в новинних випусках, але великої популярності розслідування так і не здобуло. Але події 2013-2014 років змусили прокинутися суспільство і активізуватися журналістам. Саме в цьому жанрі деякі журналісти вбачають найкоротший шлях до успіху та визнання. Але чи насправді це так.

Цей жанр є складним та багатшаровим, його розвиток можливий лише у демократичному суспільстві. Для України розвиток розслідування актуальний в тій мірі, в якій розвивається суспільна мораль (Василенко 2012). Окрім запити суспільства дослідники вважають, що важливою складовою є допитливість, мужність та ініціативність журналіста-розслідувача. Головне завдання розслідувача – всебічне і докладне дослідження якоїсь маловивченої, закритої або ретельно приховуваної теми (Кецмур 2016). Також науковці стверджують, що розслідування –

це не просто жанр, адже він вбирає в себе риси і репортажу, і інтерв'ю, і багатьох інших жанрів (Здоровега 2004).

Метою дослідження є журналістське розслідування як жанр. Його особливості та навички, потрібні журналістові для проведення власних розслідувань. Для досягнення поставленої мети потрібно виконати завдання: окреслити поняття журналістського розслідування, проаналізувати важливі навички журналіста-розслідувача та виокремити риси, притаманні цьому жанру.

«Журналістське розслідування – це журналістський матеріал, оснований, як правило, на власній роботі та ініціативі, на важливу тему, яку певні особи та організації хотіли б залишити утаємниченою», – таке трактування цього жанру дає Роберт Грін, экс-заступник редактора газети «Newsday» [8].

Сміливо можемо погодитись з цим трактуванням. Адже і справді розслідування – це той жанр, який вимагає від журналіста власної ініціативи та бажання досліджувати і висвітлювати певну тему.

Часто задля пошуку інформації журналіст повинен йти на ризики, після виходу матеріалу йому можуть погрожувати ті, хто показаний в недоброму світлі.

Іноді журналістам здається, що розслідування – це їх шлях до успіху та визнання. Вони хапаються за якусь соціально-значущу тему, але в силу свого незнання та браку досвіду не можуть роботу довести до кінця, зібрати вичерпну інформацію, яка відповість на всі поставлені питання.

Журналістові для проведення розслідування потрібно, в-першу чергу, володіти такими навичками:

- знає закони України присвячені журналістській діяльності, особливо закон «Про доступ до публічної інформації»;
- мати власну перевірену базу контактів та зв'язків;
- вміти читати документи та використовувати довідники;
- ретельно перевіряти інформацію у різних джерелах.

Журналіст-розслідувач повинен бути сміливим і пам'ятати, що окрім популярності, на яку він чи вона сподівається, на нього може звалитися ще шквал критики, численні погрози та навіть замах на життя.

ЗМІ, формуючи суспільну думку, можуть ефективно боротися з багатьма проблемами, зокрема з відсутністю відповідальності депутатів, корупцію у їх лавах, тіньовою економікою і т.д. [4]. Тому іноді журналістська робота виявляється ефективнішою за дії правоохоронних органів. До того ж надаючи суспільного розголосу справі, журналісти

активізують роботу правоохоронців і змушують останніх не тільки робити видимість роботи, але й по-справжньому розслідувати справу.

В тому і полягає головне завдання журналістського розслідування – дослідити проблему, виявити винних та надати вагому кількості доказів, щоб винних було притягнуто до правового покарання.

Журналіст-розслідувач повинен провести величезну роботу перед тим як подавати матеріал аудиторії. Йому необхідно:

- зібрати всю інформацію (знайти якомога більше джерел та всі їх опрацювати);
- провести певну кількість інтерв'ю для того, щоб окреслити повну картину проблеми;
- обов'язково у матеріалі подати різні думки, а не освітлювати лише в одному світлі. Навіть, якщо винуватець або його представник відмовляються давати коментар, треба це донести глядачеві/читачеві, щоб сформувані повну картину;
- необхідно оберегати ті джерела, яким відомо дуже багато;
- перевіряти кожен інформаційний джерело і піддавати її глибокому аналізу;
- провести юридичний аналіз на відсутність якихось порушень зі сторони журналіста в зборі, обробці та подачі матеріалу;
- треба бути свідомим, ініціативним та трішечки божевільним, щоб не дивлячись на ризики висвітлити картину проблеми такою, якою вона є .

Сьогодні в українських засобах масової інформації журналістське розслідування представлене в дуже широкому спектрі, досліджуються як проблеми міського рівня, так і в національному масштабі.

На жаль, сучасні українські розслідувані не завжди є чесними зі своєю аудиторією. В погоні за сенсацією вони не скрупульозно перевіряють факт, тому не завжди видають стовідсотково правдиву інформацію.

Ще однією великою проблемою українських розслідувань є політика редакції, а точніше політика власника-олігарха того чи іншого медіа. Все частіше ми зустрічаємо заказні журналістські матеріали, які ставлять за мету не донести інформацію до широкої аудиторії та відновити справедливість, а просто полити брудом опонента замовника матеріалу.

І такі розслідування яскраво виділяються і досить швидко дають зрозуміти, що є замовними:

- такі матеріали насичені постановочними кадрами;
- немає балансу думок, проблема висвітлюється лише з одного боку;
- головний герой певної серії випусків різної тематики, якщо це повноцінна програма, є незмінним.

Отже, вдале журналістське розслідування – це кропітка та складна робота висококваліфікованого журналіста. Такий матеріал може принести їй автору неабияку популярність, але так само може й звалити на нього певний ряд проблем. Але не дивлячись ні на складність, ні на ризики журналіст-розслідувач завжди повинен пам'ятати про соціальну значущість свого матеріалу. І не забувати, що мета розслідування – вирішити проблему, яка хвилює велику кількість людей, а не вгодити певному гаманцю.

Література

1. Василенко М. *Особливості розвитку журналістики-розслідування. Примусові стандарти домислу і вимислу* / М. Василенко // *Наукові записки*. – Л.: Українська академія друкарства, 2012. – №2 (39). – с.31-36
2. Глушко О. *Журналістське розслідування: історія, теорія, практика : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл.* / О. Глушко. – 2-е вид., перероб. та доп. – К.: Арістей, 2006. – 144с.
3. Здоровега В. *Теорія і методика журналістської творчості: підручник*. – 2-ге вид., перероб. і допов. / В. Й. Здоровега. – Л.: ПАІС, 2004. – 268с.
4. Пальчинська О. *Зміст і форма контroversійного твору: аналіз журналістських розслідувань»* / О. Пальчинська // *Магістерський вісник*. – Луцьк : 2017. – №27. – с.8-9
5. Тертичний О. *Розслідувальна журналістика : навч. посіб. Для вищих навч. закл.* / О. Тертичний. – М.: Аспект Пресс, 2002. – 384с.
6. *Hugo de Burgh Investigative journalism: Context and Practice* / Hugo de Burgh. – London, 2000. – 325с.
7. *Mark Lee Hunter. A manual for investigative journalists* / Mark Lee Hunter. – Paris, 2009. – 81с.
8. <https://video.detector.media/lessons/shho-take-zhurnalistske-rozsliduvannya-i15>
9. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.